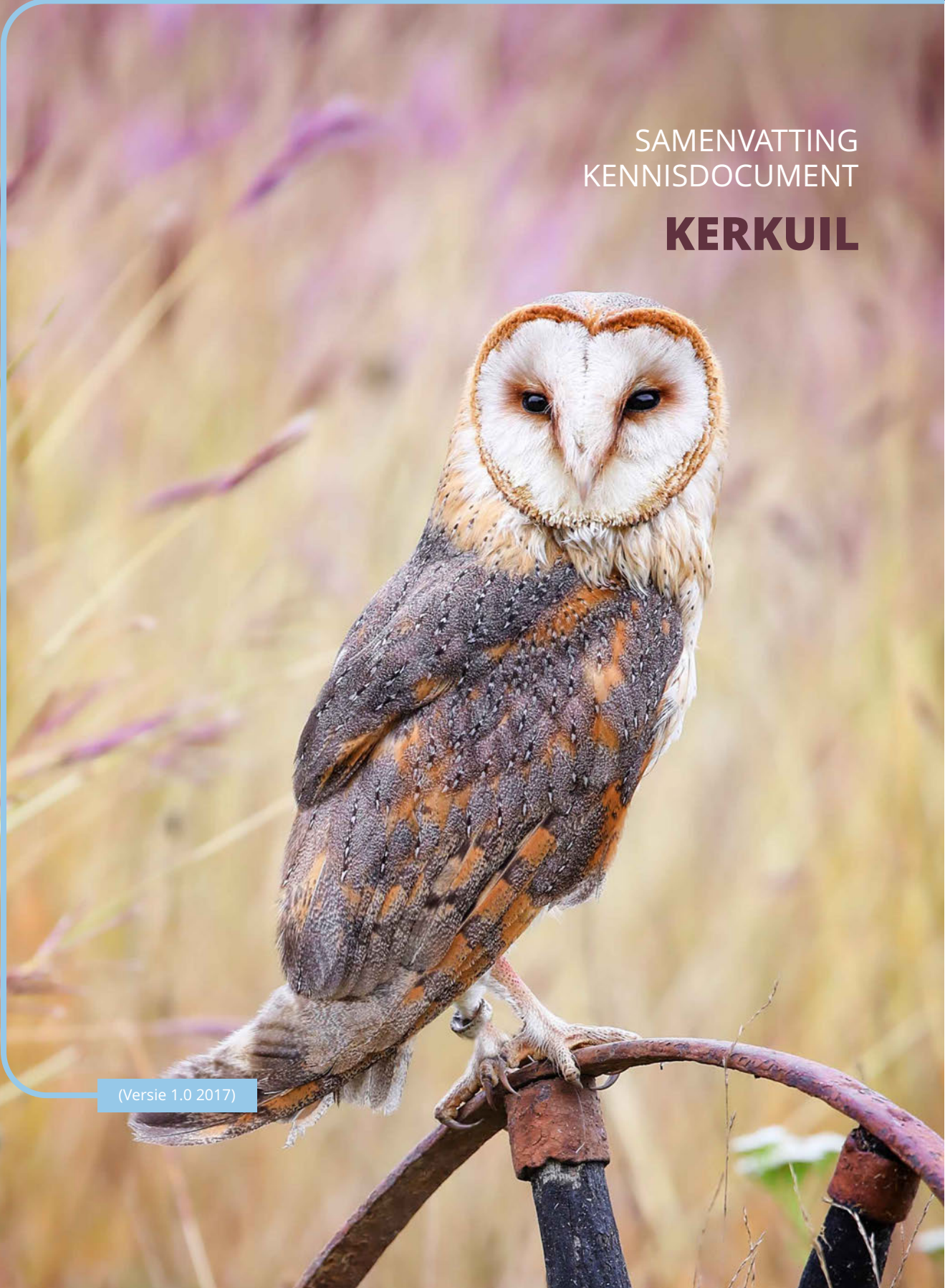

SAMENVATTING
KENNISDOCUMENT
KERKUIL

(Versie 1.0 2017)

KENMERKEN VAN DE KERKUIL:

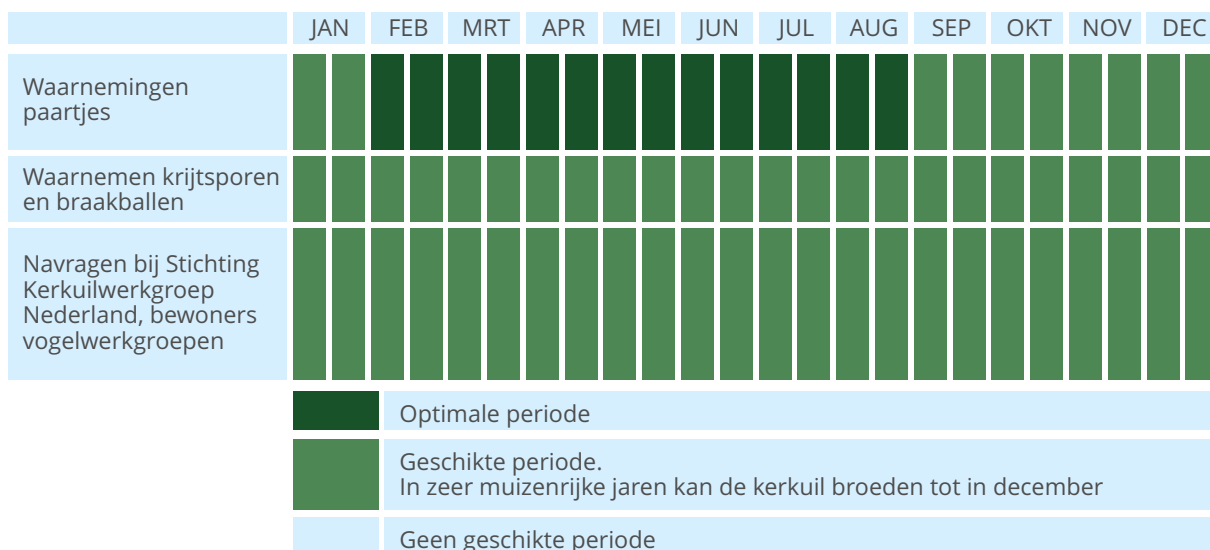
- Lengte is ongeveer 35cm groot, met een spanwijdte van rond de 85 t/m 93 cm. In de zomer is het vrouwtje vaak iets groter en zwaarder dan het mannetje
- De kerkuil heeft een opvallend hartvormig gezicht, de onderkant van zijn vleugels is licht gekleurd en zijn rug is roestkleurig, met grijze vlekken en stipjes, ook is de buik van de kerkuil beige met meestal veel stipjes
- Kerkuilen zijn standvogels, dat betekent dat wanneer ze eenmaal zijn gevestigd, de kerkuilen meestal hun hele leven in hetzelfde gebied blijven
- De voortplantingsperiode begint in februari met toenemend territoriaal gedrag, ook zijn beide partners steeds meer aanwezig op de nestplaats
- Het nest bestaat uit een zacht laagje met wat braakballen, de leg van de eerste broedsels vindt meestal van eind maart tot begin mei plaats

EISEN WAAR EEN HABITAT AAN MOET VOLDOEN:

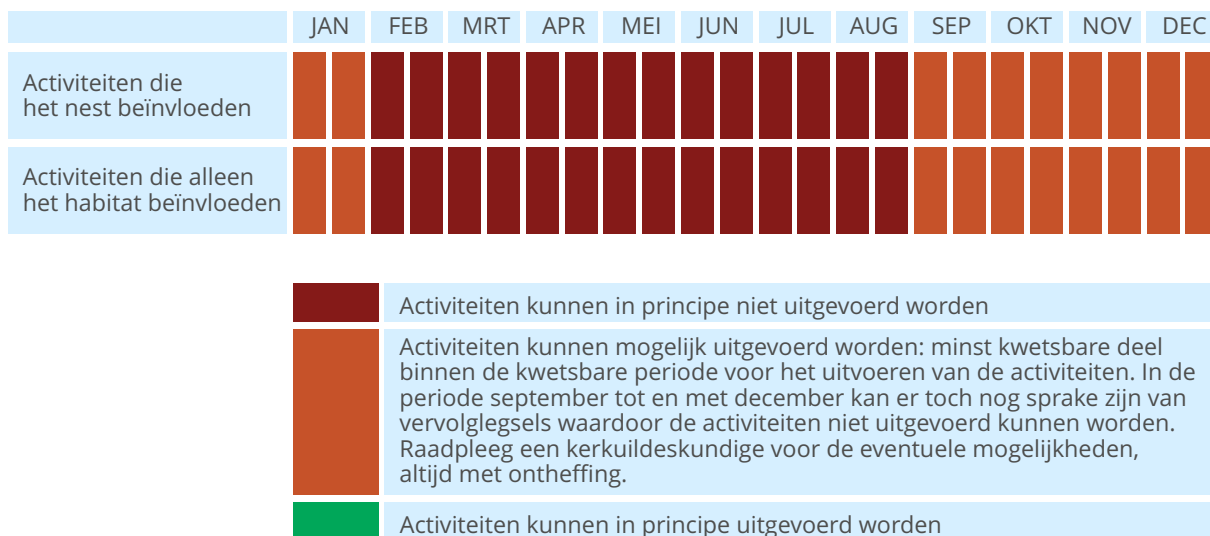
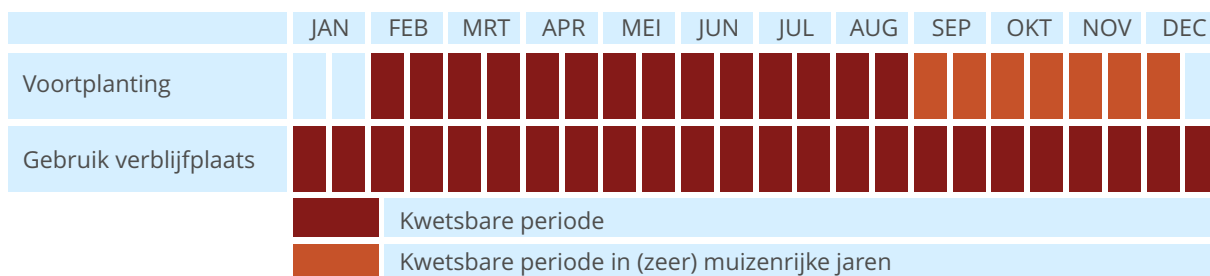
- De kerkuil is een soort die voorkomt in cultuurland met gras- en bouwlanden die begrensd worden door kruidenrijke akkerranden, houtwallen, heggen of bosjes (worden amper in bossen aangetroffen)
- De kerkuil gebruikt een aantal vaste plekken in zijn territorium als nest of rustplaats, De plekken kunnen op enkele honderden meters afstand van elkaar liggen, de kerkuil is flexibel in het wisselen van vaste plek
- Kerkuilen broeden/nestelen vooral in de hoge, donkere en tochtvrije delen van boerenschuren, kerken, kastelen en torens. Tegenwoordig broedt de kerkuil in ongeveer 90 procent van de gevallen in nestkasten die in deze gebouwen zijn geplaatst, bij uitzondering kan de kerkuil ook in een holle boom broeden. Deze plekken worden buiten het broedseizoen ook gebruikt als rustplaats
- De ideale functionele leefomgeving van een nest voldoet bij voorkeur aan de volgende voorwaarden:
 - Er is altijd voedsel te vinden in de directe omgeving, in de vorm van muizen. Ruige vegetaties, overhoekjes en plekken voor opslag van hooi en stro zijn voorbeelden van aantrekkelijke plekken voor muizen
 - Er zijn voldoende oriëntatiemogelijkheden en schuilplekken, bijvoorbeeld in houtsingels en hagen
 - Er zijn voldoende zit- en uitkijkposten
 - Er is geen verstoring en versnippering door grotere wegen (dat wil zeggen: wegen waarop tachtig kilometer of sneller mag worden gereden)
 - Er zijn geen schijnwerpers op de broedplek gericht
- Bij een geschikt voedselaanbod hebben kerkuilen voldoende aan een gebied van 500 tot 1.500 meter rond de broedplaats, wanneer het voedselaanbod kleiner is, heeft de kerkuil een groter gebied nodig

EISEN VOOR ECOLOGISCH ONDERZOEK KERKUIL:

- Tijdens het onderzoek moet in beeld gebracht worden waar zich de locaties van nesten, rustplaatsen of functioneel leefgebied zoals foerageergebieden van de kerkuil zich bevinden
- Er moeten minimaal drie gerichte veldbezoeken verspreid in de periode van begin februari tot en met half oktober plaatsvinden om de aanwezigheid van de kerkuil uit te kunnen sluiten. De beste momenten om deze veldbezoeken uit te voeren is 's avonds en 's nachts
- De inventarisatie moet tijdens goede weersomstandigheden plaatsvinden (geen regen of veel wind)
- De aanwezigheid van een nest van een kerkuil kan als volgt worden aangetoond, er is minimaal één waarneming in de periode van 1 februari tot en met 31 augustus van
 - Een paar in broedbiotoop
 - Territoriaal gedrag: een krijsende vogel. Dit kan het hele jaar zijn, maar vooral februari en maart
 - Bedelende jongen: dit is doorgaans vanaf juni
- Braakballen en krijtstrepen kunnen aanwijzingen zijn voor een bewoonde nestplek, hier kan overdag naar gezocht worden
- Houd er rekening mee dat bij het bepalen van het aantal territoria in het gebied rekening gehouden wordt dat kerkuilen tot vele honderden meters van de nestplek aanwezig kunnen zijn, hoewel waarnemingen die verder dan 1.000 meter van elkaar verricht zijn, vaak duiden op twee verschillende territoria

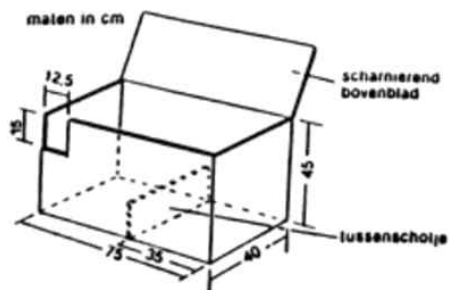
- Het uitvoeren van de activiteiten buiten de kwetsbare perioden van de kerkuil kan de impact op de populatie verminderen
 - De kerkuil gebruikt zijn nest jaarrond en het gehele jaar kan aangemerkt worden als kwetsbare periode voor de kerkuil, maar de meest kwetsbare periode hierbinnen is de voortplantingsperiode (van februari tot en met augustus, maar in muizenrijke jaren kan door vervolglegels deze periode doorlopen tot en met december)
 - Bij activiteiten die effect hebben op het nest van de kerkuil is het van belang dat de activiteiten plaatsvinden in de periode september tot en met januari, hetzelfde geldt voor activiteiten die effect hebben op het leefgebied van de kerkuil

- Als de nestplek verloren gaat door de ingreep (figuur 17), gaat de functionaliteit van die plek volledig verloren, hierdoor moet voor elke verblijfplaats die zijn functie niet meer kan vervullen, gezorgd worden dat er meerdere nieuwe alternatieve verblijfplaatsen aanwezig zijn
- De alternatieve nestplaatsen moeten aan een aantal eisen voldoen:
 - Voor elke verblijfplaats die aangetast of verwijderd worden minimaal twee, maar bij voorkeur meer nieuwe verblijfplaatsen aangeboden. Dit in de vorm van bijvoorbeeld kerkuil kasten of toegangen in gebouwen
 - Voor de vervangende verblijfplaatsen is het van belang dat ze bij voorkeur in de directe omgeving (binnen 500 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats, in het oorspronkelijke territorium) worden geplaatst en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden staan
 - Ze bij voorkeur minimaal drie maanden voor de start van de werkzaamheden, en bij voorkeur al in de periode september tot december, aanwezig zijn, om de vogels te laten wennen aan de nieuwe voorzieningen
 - De aangeboden vervangende nestgelegenheden voldoende veiligheid biedt tegen predatoren
 - Bij voorkeur hebben de kasten een hoogte van minimaal 45 cm

Figuur 18: voorbeeld van een kerkuilenkast. De kasten hebben bij voorkeur een hoogte van 45 centimeter, en een los, niet-scharnierend deksel (bron: Kerkuilen-werkgroep Betuwe-Oost)

Schema van een broedkast voor de kerkuil.
(oud hout gebruiken)

- Afgeraden wordt om de vervangende kerkuil kasten te plaatsen:
 - Binnen 250 meter van een snelweg
 - Aan de buitenkant van de schuur of in bomen
 - In schuren of andere gebouwen die ook door zwaluwen worden gebruikt als broedgelegenheid